

Билтен број 7
Фебруар 2022.

Заједно можемо боље

ПРОГРАМ ПРЕКОГРАНИЧНЕ САРАДЊЕ
СРБИЈА-ЦРНА ГОРА
2014-2020

Република Србија

Црна Гора

Овај програм финансира
Европска унија

Седмо издање билтена “Заједно можемо боље”, који је припремио Заједнички технички сектетаријат за ИПА II Програм прекограничне сарадње Србија-Црна Гора 2014-2020, доноси информације о активностима и догађајима спроведеним у оквиру Програма.

www.cbcsrb-mne.org

www.facebook.com/PrekograničniProgramSRBMNE

www.cbc-srb-mne.euzatebe.rs/en/

У завршној фази припреме ИПА III Програма прекограничне сарадње Србија-Црна Гора за следећу седмогодишњу финансијску перспективу 2021-2027, трећи, финални нацрт Програмског документа је послат Европској комисији током јула, 2021.године.

У оквиру Другог позива за подношење предлога пројеката, ИПА Програма прекограничне сарадње Србија-Црна Гора 2014-2020, уговорено је девет пројеката, укупне вредности 2.551.218,50 еура од којих су 2.106.333,25 еура средства Европске уније. Пројекти имају за циљ јачање социјалне и културне инклузије рањивих група као и унапређење капацитета за коришћење туристичких потенцијала програмског подручја.

Пројекат „Опсерваторија за заштиту регионалног подручја лековитог биља као жива прекогранична инфраструктура одрживог туризма – ПОРАЛИСТ”, који је имплементиран у оквиру Програма прекограничне сарадње Србија – Црна Гора 2014-2020, је представљен на Европској недељи региона и градова у Бриселу током октобра 2021.године, као пример добре праксе у оквиру теме „Регионални туризам подстиче процес опоравка на Западном Балкану“. Општи циљ пројекта је Допринос добром управљању природом кроз побољшано очување, поједностављено праћење, независно извештавање и свеукупно боље управљање за одрживи развој кроз одговорно управљање и коришћење природних ресурса у прекограничном подручју Србије и Црне Горе. Пројекат су имплементирали Регионална развојна агенција Златибор у партнерству са Институтом за проучавање лековитог биља „Др Јосиф Панчић“ из Београда и НВО „Мултимедијал“ из Бијелог Поља.

Тематско путовање коридором културне и природне баштине од Србије до Црне Горе

Досадашње активности у оквиру пројекта „Тематско путовање коридором културне и природне баштине од Србије до Црне Горе - *Creative twinning*“ допринеле су јачању сарадње људи и институција на изградњи капацитета и промоцији културно-историјских и природних вредности прекограничног подручја. Пројекат партнерски спроводе Регионална агенције за просторни и економски развој Рашког и Моравичког округа из Краљева и Центар за иницијативе из области одрживог туризма из Подгорице.

Реализација пројектних задатака доприноси креативној радној атмосфери свих учесника, тако да интересовање за пројекат не јењава, већ расте са сваком наредном посетом потенцијалним корисницима пројекта и њиховим значајним инпутима о правцима за могућа унапређења.

У процесу израде студија детаљне процене и анализе туристичке заоставштине у континуитету се одржавају састанци са кључним чиниоцима развоја територије и сталне консултације са свим потенцијалним

корисницима пројектних резултата. То је резултирало и ефикасним упаривањем тема које ће се даље обрађивати као основа туристичке понуде. У Црној Гори идентификоване су четири тематске стазе у Националним парковима Дурмитор и Проклетије и у близини Националног парка Биоградска Гора. У Србији су идентификоване стазе које повезује планина Голија и Парк природе Голија. Констатовано је да се циљне групе посетилаца поклапају, а Паркови баштине исте вредности, што је посебно значајно и треба да допринесе јачању ефеката пројектних резултата.

“Обзиром да ће током имплементације пројекта културна и природна баштина бити систематски пописана, а нова туристичка понуда креирана и промовисана, све то ће допринијети јачању информисаности туриста о понуди прекограничног подручја и његове препознатљивости као туристичке дестинације. Такође, доћи ће и до унапријеђења прекограничне сарадње међу носиоцима активности ове регије и јачања свијести локалног становништва о значају свестране прекограничне размјене. Ово ће допринијети да се потенцијал прекограничне регије Србије и Црне Горе препозна као дио стратегије економског развоја” - Светлана Вујичић, Менаџерка пројекта испред Центра за одрживи развој туризам Црне Горе.

Пројекат Ху

“Пројекат Ху - Траговима сова и других дивљих врста”, води нас у још неистражена подручја Пљеваља, Бијелог Поља, Берана, Петњице, Рожаја, Тутина, Сјенице и Пријепоља, да упознамо нетакнуту природу и створимо прекогранични бренд “The Hoo Trails Experience” који ће промовисати регион и довести посетиоце који су истински заинтересовани да уживају у туристичкој понуди дивљих врста. Пројекат спроводе Центар за заштиту и проучавање птица Црне Горе из Подгорице у партнерству са Регионалном туристичком организацијом Санџака из Новог Пазара, Удружењем грађана „Јадовник - оаза нетакнуте природе“ из Пријепоља и НВО Сјеверна земља из Берана.

Заштитни знак бренда је сова, јер је ово прекогранично подручје за њих идеално станиште, али се овђе могу срести и друге птице, као што су орао, белоглави суп, јаребица, тетреб и друге ретке врсте којима су потребне пространији шумски комплекси за станиште.

Овај регион дефинитивно има шта да понуди, јер се у њему налази укупно 15 заштићених подручја природе, а разноврсност харизматичних биљних и животињских врста идеална је за развој различитих активности на отвореном. Посматрање птица, препознавање и сакупљање лековитог биља и гљива, посматрање дивљих животиња у њиховом природном окружењу, као и друге активности које не шкоде природи, идеалне су за љубитеље природе који желе да уживају у јединственом искуству, далеко од масовних окупљања.

Када се нетакнутој природи додају домаћа туристичка понуда сеоских домаћинстава, ноћења у аутентичном смештају, истински домаћа храна, уз топлину и срдачност домаћина, могућности за планинарење и уживање у локалној култури и традицији, онда постоје сви предуслови за локацију за истинске љубитеље природе из целог света.

Туристички радници и сеоска домаћинства са ових простора, посебно из Црне Горе, где је туристичка делатност у пограничном региону слабо развијена, су веома заинтересовани да употпуне своју понуду и постану дио целовитог прекограничног бренда. У септембру 2021. године представници пројекта посјетили су више од 40 понуђача и наишли на топлу добродошлицу и спремност да се укључе у цео процес који ће се реализовати на овим просторима.

Подршка реализацији пројекта, а касније и промоцији итинерера и прекограничном бренду “*The Hoo Trails Experience*” дошао је из Туристичке организације Пљеваља. За представницу организације Емину Кријешторац сам пројекат је изузетно значајан за Пљевља и њихову туристичку понуду:

„Веома нам је важно да развијемо *wildlife* туристичку понуду, посебно у овом прекограничном контексту. Повезивањем запослених са обје стране границе проширићемо доживљај гостију који посећују Пљевља. Са једне стране имамо Тару и тај дио наше понуде је развијен, али смо заинтересовани да активирамо дио понуде који гравитира ка Србији, јер до сада није било активности које би подстакле сеоска домаћинства да се активирају као дио туристичке понуде Пљеваља.“

У Рожајама је у периоду од 08. до 10. новембра 2021. године одржана прва обука у оквиру Програма обуке за водиче у дивљини, који се реализује као једна од активности „Ху пројекта – Траговима сова и других дивљих врста“.

Двадесет пет будућих водича из Пљеваља, Бијелог Поља, Берана, Петњице, Рожаја, Пријепоља, Сјенице, Тутина и Новог Пазара, окупило се да упознају биодиверзитет печурака, њихов значај и специфичности заједнице у прекограничној зони Црне Горе и Србије. Први дан обуке био је фокусиран на теоријски део, који је обухватио презентацију о гљивама у региону, са посебним акцентом на ретке, ендемичне и угрожене врсте. Такође, на презентацији је било речи и о другим битним карактеристикама печурака како би учесници имали бољи увид у то шта су печурке; како живе; где расту; када и где их тражити; о важној улози печурака у природи; о њиховом значају за човека; о богатству печурака у свету, Црној Гори и Србији; о разлозима богатства гљива у нашој земљи; о јестивим и отровним врстама; о халуциногеним врстама, о другим занимљивим и необичним својствима печурака која су од значаја будућим туристичким водичима. Други и трећи дан обуке организовани су на терену, на две локације у околини Рожаја, учесници обуке су имали прилику да виде где расту печурке, како их тражити, за сваку врсту која је нађена представљене су њене карактеристике. Ово је била једна од четири обуке о биодиверзитету које се спроводе у оквиру Програма обуке *wildlife* водича.

У наредном периоду биће организована нова радионица о сисарима, која ће се одржати у Тутину. Иако је зимски период неповољан за потребе теренског рада, биће занимљиво пратити трагове разних сисара. На пролеће и лето тема обука ће бити птице и лековито биље, као и обилазак руте како би водичи могли сами представити *wildlife* програм.

Наставак пројекта, поред обука, донеће и уређење и обележавање стазе која ће директно повезивати овај прекогранични регион. На неколико локација биће постављена инфраструктура за посматрање птица и дивљих животиња, а сви до сада укључени провајдери и остали запослени из региона припремаће итинераре за туристе који ће доћи да уживају у дивљој лепоти.

Пројекат „Ху- Траговима сова и других дивљих врста“ почео је са реализацијом 01. фебруара 2021. године и укупна дужина трајања пројекта је 24 месеца. Укупна вредност пројекта је 262.028,98 еура, од чега је допринос Европске уније 222.724,64 еура.

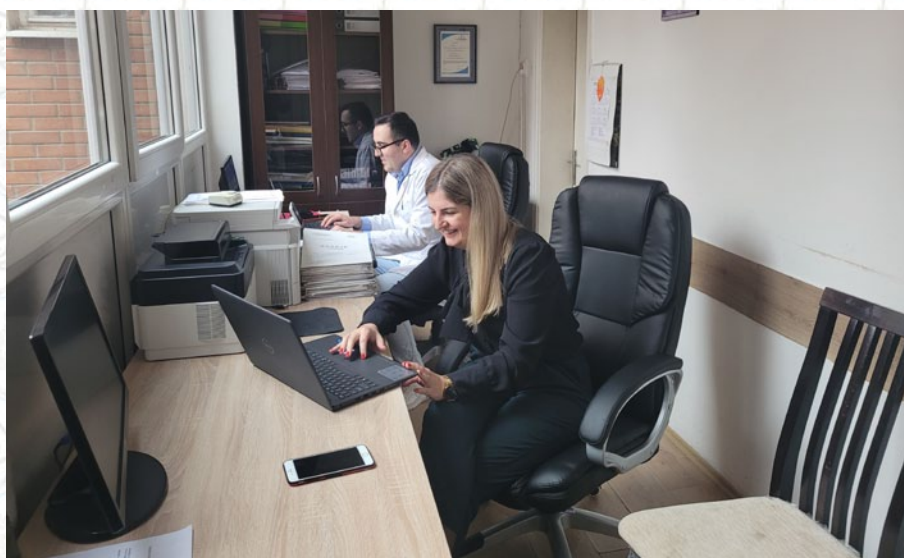
Први *Telecare* сервис социјалне заштите старијих лица у Србији и Црној Гори

Пројекат „Први *Telecare* сервис социјалне заштите старијих лица у Србији и Црној Гори“ званично је започео са реализацијом 01. новембра 2021. године. Пројекат спроводе ЈУ „Дом старих Бијело Поље“ и Центар за социјални рад Нови Пазар у сарадњи са ресорним министарствима.

Циљ пројекта је унапређење квалитета социјалне заштите старијих лица кроз интегрисано пружање здравствених, психолошких, социјално-едукативних услуга старијим особама. Оне обухватају услугу здравственог прегледа крајњих корисника, одлазак на лице места по СОС позиву, обилазак корисника услуга, здравствену превенцију, координиран рад са корисником услуга у циљу решавања постојећих проблема, свакодневно обављање разговора са корисницима услуга, рад на оснаживању корисника у решавању личних проблема.

На пружању услуга крајњим корисницима у Центру за социјални рад у Новом Пазару ангажована су четири стручна радника следећих образовних профила – доктор медицине, психолог, социјални радник и неговатељ. Услуге које су предмет овог пројекта пружају се циљној групи благовремено и квалитетно. Пројектом је обухваћено 15 крајњих корисника бесплатних здравствених, психо-социјалних услуга.

У трајању од пет дана, почев од 22.11.2021. год., реализована је обука особља и корисника за „Први *Telecare* сервис социјалне заштите старијих лица“ у Центру за социјални рад Нови Пазар. Кроз обуку за особље ангажовано на реализацији пројекта, пружаоци услуга су проширили своја професионална знања и унапредили вештине неопходне за пружање услуга старијим лицима. Корисници услуга су приликом обуке, уз поздравну реч и излагање директора Центра за социјални рад Нови Пазар, Аднана Диздаревића, упознати са циљем пројекта, новом услугом социјалне заштите старијих лица на локалном нивоу. Крајњи корисници услуга су упознати са правима и обавезама пружалаца и корисника услуга. Након едукације следила је размена информација и искустава међу учесницима обуке.

Пружаоци услуга су у сталном контакту са корисницима. Путем веб апликације континуирано се прати здравствено стање истих и по потреби правовремено реагује ради предупређења компликација. Телефонским путем или видео позивом се комуницира са корисницима, како би се остварио саветодавни рад по питању здравља и пружила психосоцијална подршка, а по потреби најавила и кућна посета.

У евалуацији досадашњих активности на реализацији пројекта др Харис Ковачевић је изнео своја запажања: „Цео тим је усмерен да задовољи потребе корисника, свако из домена своје струке. Ја као лекар примарне здравствене заштите имам задатак да урадим општи лекарски преглед и дам одговарајући савет сваком кориснику који је везан за његово здравље“, наглашавајући да се приликом теренских обилазака бележе проблеми и незадовољене потребе корисника које се спонтано решавају, тако да се осећају сигурније. Задовољство и захвалност корисника огледа се у поштовању онога што им се саветује везано за њихово здравствено стање.

„Задовољан сам особљем које ме посећује, нисам баш вичан да пратим своје биометријске податке, али из дана у дан улазим у систем, уз помоћ стручног особља превазилазим потешкоће на којима се сусрећем. Идеја је заиста добра, да је среће да ово заживи, да се пружи свима могућност да имамо овакав начин праћења здравственог стања“, наводи корисник, Родољуб Маринковић, адвокат у пензији, који није крио одушевљење приликом кућне посете.

Побољшање квалитета живота особа са инвалидитетом

Како би унапредили сарадњу између институција и организација које делују на пољу заштите деце и младих са инвалидитетом у општинама Бијело Поље и Нови Пазар, у оквиру пројекта је успостављена и Мрежа прекограничне сарадње у области социјалне заштите Бијело Поље – Нови Пазар а коју чине представници 11 институција и организација које се баве питањима социјалне заштите циљне групе. Мрежа ће допринети унапређењу положаја особа с инвалидитетом у Бијелом Пољу и Новом Пазару кроз размену знања, искустава и креирање платформе за заједничко деловање у будућности. Пројектом је предвиђено је да представници НВО-а које се баве питањима особа са инвалидитетом буду учесници ове мреже како би се могла размењивати искуства што је од кључног значаја за реализацију самог пројекта. Поред тога у ЈУ Центар за дјецу и младе са сметњама у развоју „Тиса“ у Бијелом Пољу реализоваће се активност увођења новог сервиса за 27+ особе, увођење *neurofeedback* i *biofeedback* третмана, организоваће се два кампа, један у Црној Гори, други у Србији. Што се тиче активности планираних за Удружење ментално недовољно развијених особа Тахир Таша Делић из Новог Пазара које је партнер на овом пројекту, предвиђена је набавка комби возила, увођење *neurofeedback* i *biofeedback* третмана, увођење две нове радноокупационе радионице а то су декупаж и израда свећа.

Кроз пројекат ће се оснажити укупно 144 деце и младих са сметњама у развоју и особа са инвалидитетом који су корисници услуга ове две институције, те ће запослени из институција стећи нова знања и вештине које ће им помоћи у увођењу нових активности предвиђених пројектом.

Прва конференција за медије у оквиру пројекта „Заједничком акцијом до бољих услуга“ одржана је у Новом Пазару, 25.11.2021. године. На конференцији су присуствовали представници медија, представници пројектних партнера укључених у припрему и реализацију пројекта, те представници организација и институција које брину о деци, младима и особама са инвалидитетом у Новом Пазару и Бијелом Пољу. На конференцији је детаљно представљен пројекат, активности и очекивани резултати, циљне групе и крајњи корисници, те улога сваког од партнера у реализацији пројекта.

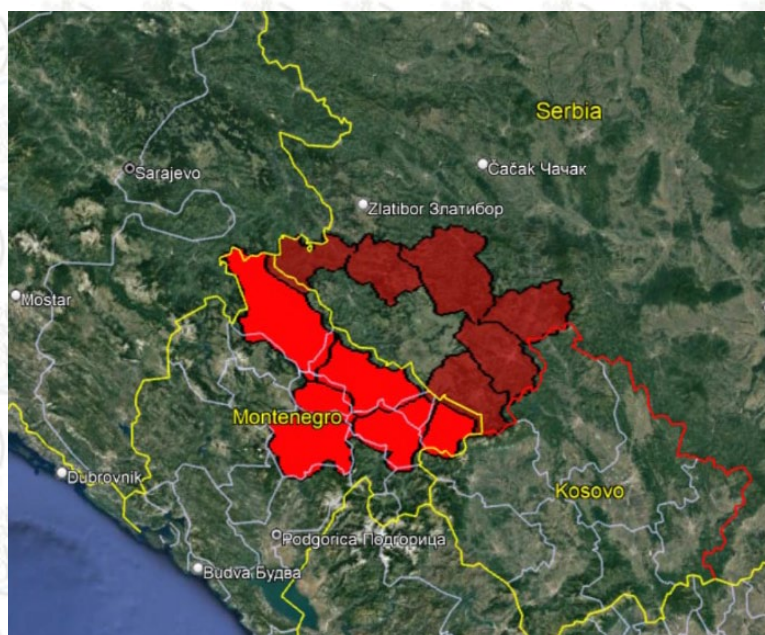
Укупна вредност пројекта износи 271.941,89 еура , од чега је Европска унија финансијски подржала пројекат у износу до 230.957,89 еура. Пројекат је почео с реализацијом 01. јуна 2021. године и трајаће 24 месеца.

КУЛТ – Бициклическа рута

Пројекат “КУЛТ – Бициклическа рута” који реализују Министарство просвете, науке, културе и спорта Црне Горе, НВО “Discover Serbia” из Прибоја и Студентска организација Саобраћајног факултета из Београда, представљен је на виртуелној конференцији 26. октобра 2021. године потенцијалним корисницима.

Горан Дробњак, в.д генералног директора Директората за европске интеграције, програмирање и имплементацију ЕУ фондова и међународну сарадњу у Министарству просвете, науке, културе и спорта Црне Горе је говорећи на догађају истакао значај предметног пројекта чији је циљ успостављање бициклическе руте која ће бити дугачка више стотина километара и која ће проћи кроз 12 општина у прекограничном региону. Општине обухваћене пројектом у Србији су: Ивањица, Рашка, Нови Пазар, Тутин, Нова Варош, Прибој, а у Црне Горе: Рожаје, Беране, Колашин, Пљевља, Бијело Поље и Мојковац. Дуж руте је планирано успостављање планинског ‘bike sharing’-а и система потенцијалних смештајних капацитета за циклотуристе.

“Циљ пројекта КУЛТ бициклическа рута је унапређење капацитета за истраживање туристичких потенцијала путем успостављања бициклическе руте која ће истовремено промовисати и открити неразвијено културно и природно наслеђе подручја обухваћеног програмом, привући кориснике локалних и међународних рута и утицати на економски развој гравитационог подручја дуж бициклическе руте. Имплементацијом овог пројекта настојимо радити на јачању културно-туристичких потенцијала општина и регија које су укључене у пројекат.

Наредне активности које ће бити спроведене у следећих неколико месеци у оквиру пројекта „КУЛТ Бициклическа Рута“ односе се на анализу културно-историјског наслеђа, потенцијалних туристичких атракција и бициклических рута као и интензивну комуникацију са свим заинтересованим странама и потенцијалним крајњим корисницима. Наш тим је убеђен да ће имплементација пројектних активности позитивно утицати на развој туристичког потенцијала обухваћеног подручја и истовремено популаризовати циклотуризам као средство промоције културног и историјског наслеђа” – казао је Данијел Вучковић, менаџер на пројекту.

Предвиђено време трајања реализације пројекта је 16 месеци а вредност пројекта је 299.898,00 евра.

Низом активности промовисан пројекат „Будимо припремљени“

Поводом обележавања Међународног дана смањења ризика од катастрофа, у циљу едукације ученика о активностима које је потребно предузимати у случајевима непогода а које могу помоћи њима и њиховим породицама да остану безбедни, одржана су предавања о смањењу ризика од поплава и пожара у 11 основних и средњих школа у Никшићу, Бијелом Пољу, Беранама, Пљевљима, Жабљаку, Петњици и Шавнику.

Предавања у оквиру пројекта „Будимо припремљени“ организовао је ФОРС Монтенегро у сарадњи са подручним јединицама Директората за заштиту и спашавање и представницима локалних служби заштите и спашавања. Том приликом ученици су добили конкретна упутства и смернице од стране стручних лица о превентивним мерама као и оним активностима које треба предузимати у току поплава и пожара како би умањили њихове штетне последице. Укупно је организовано 29 предавања у 11 основних и средњих школа са учешћем од преко 800 ученика.

Додатно су организоване посете стручним службама, како би се ученици практично упознали са системом заштите и спашавања у Црној Гори, као и предавања за становништво,

а све у склопу кампање информисања о ризицима од непогода, превентивним мерама и активностима које би требало предузети у случајевима поплава и пожара.

У сарадњи са наставницима матерњег језика и ликовне културе за ученике који су присуствовали предавањима организован је прекогранични квиз, ликовно и литерарно такмичење на теме смањења ризика од поплава и пожара. Циљ

активности је повезивање школа и ученика из различитих општина, подстицање тимског рада, волонтеризма и јачање сарадње између образовних установа.

У Никшићу је 10.децембра 2021, одржана прекогранична показна вежба на тему заштите и спасавања у случајевима поплава у којој је 29 спасилаца из Црне Горе и Србије проверило и показало спремност за спасавање у случајевима поплава на брзим водама по систему *Rescue 3*.

Вежби је претходила четвородневна обука спасилаца, која је укључивала теоретски и практични део, а током које су учесници имали прилику да од лиценцираних инструктора из Хрватске горске службе спасавања уче о савременим методама заштите и спасавања у случајевима поплава на брзим водама. Полазници који су током обуке савладали захтеве и вештине које оваква врста обуке захтијева, а што су оценили сами инструктори, добили су међународно признате сертификате *Rescue 3*.

НВО ФОРС Монтенегро је 29.децембра 2021.године у Беранама извршио испоруку опреме за службе заштите и спасавања Беране, Бијело Поље и Петњица. Током примопредаје службама спасавања и заштите су предати на употребу два гумена и два метална чамца са четири мотора и две приколице за транспорт чамаца као и лична заштитна опрему за спасиоце вредности 30.000,00 еура.

Пројекат „Будимо припремљени“ спроводи ФОРС Монтенегро, финансира Европска унија у оквиру ИПА Програма прекограничне сарадње Србија-Црна Гора 2014-2020, а у Црној Гори суфинансира Министарство јавне управе, дигиталног друштва и медија. Партнер у Републици Србији је Министарство унутрашњих послова Републике Србије – Сектор за ванредне ситуације.

Све на једном месту

У оквиру пројекта „Све на једном месту“ током децембра 2021. године одржани су Инфо дани у Беранама и Тутину. Пројекат партнерски спроводе Центар за омладински рад, Нови Сад, Форум млади и неформална едукација, Подгорица, Канцеларија за младе, Нови Пазар и Грађанска иницијатива, Рожаје.

Циљ Инфо дана је био упознавање младих са могућностима које имају у оквиру пројекта, као и на који начин се могу пријавити за обуке које ће уследити. Током Инфо дана млади су додатно мотивисани и информисани, поред кампање која се спроводи на друштвеним мрежама. Догађајима је присуствовало 29 учесника.

Циљна група пројекта па самим тиме и Инфо дана су НЕЕТ млади (*eng. not in employment, education or training*) тј. млади који нису у образовном систему, запослени или на обуци.

Партнери у оквиру пројекта, кроз активности осмишљене по мери младих, дају допринос запошљавању и социјалној инклузији младих у прекограничном подручју Србије и Црне Горе. Обезбеђивањем обука унапређује се њихова компетенција за запошљавање и умрежавањем са малим и средњим предузећима кроз пилот програм иновативне услуге „све на једном месту“. Предвиђено трајање реализације пројекта је 20 месеци.

Билтен број 7
Фебруар 2022.

Заједно можемо боље

ПРОГРАМ ПРЕКОГРАНИЧНЕ САРАДЊЕ
СРБИЈА-ЦРНА ГОРА
2014-2020

Република Србија

Црна Гора

Овај програм финансира
Европска унија

www.evropa.gov.rs

www.mei.gov.rs

www.eu.me

www.kei.gov.me

www.cbcsrb-mne.org

www.facebook.com/PrekogradnicniProgramSRBMNE

www.cbc-srb-mne.euzatebe.rs/en/

ЗАЈЕДНИЧКИ ТЕХНИЧКИ СЕКРЕТАРИЈАТ

Зоре Томашевић 5
31300 Пријепоље
Република Србија
+381 33 711 705
jts@cbcsrb-mne.org

Живко КОЛАШИНАЦ
Руководилац Заједничког техничког секретаријата
zivko.kolasinac@mei.gov.rs

Миљана МАТОВИЋ
Пројектни службеник и стручњак за комуникацију
miljana.matovic@mei.gov.rs

Дарко ЧУКУРАНОВИЋ
Програмски сарадник
darko.cukuranovic@mei.gov.rs

Милан ЖЕЖЕЉ
Службеник за финансије
milan.zezelj@mei.gov.rs

АНТЕНА

Иве Андрића 1
84000 Бијело Поље
Црна Гора
+38250682202

Емил КОЧАН
Пројектни службеник
emil.kocan@gsv.gov.me

Митхат БАХОВИЋ
Програмски сарадник
mithat.bahovic@gsv.gov.me

Билтен је направљен уз подршку Европске уније

Садржај билтена је искључива одговорност оперативних структура укључених у имплементацију ИПА Програма прекограничне сарадње Србија-Црна Гора 2014-2020, те ни на који начин не одражава ставове Европске уније.